

**КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ
БІЗНЕСОМ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

_____ доц. А. В. Стасишин
«28» грудня 2020 р.

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Публічне управління соціальним розвитком»**

галузь знань: 28 "Публічне управління та адміністрування"

спеціальність: 281 "Публічне управління та адміністрування"

освітній ступінь: бакалавр

форма навчання: денна

Розробник:

Комарницька Г.О., д.е.н., доцент кафедри
публічного адміністрування та управління
бізнесом.

ЛЬВІВ 2020

Плани семінарських занять і методичні рекомендації щодо їх проведення з навчальної дисципліни «Публічне управління соціальним розвитком» для студентів за галуззю знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітнього ступеня бакалавр, денної форми навчання.

«28» серпня 2020 року – 19 с.

Розробник: Комарницька Г.О., д.е.н., доцент кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом.

**Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року.**

Заступник зав. кафедри з навчально- методичної роботи _____ Бобко Л.О.

**Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року.**

Зміст планів семінарських занять

Плани семінарських занять і методичні рекомендації щодо їх проведення з навчальної дисципліни включають такі розділи:

- РОЗДІЛ 1.** МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 2.** КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 3.** ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 4.** КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної роботи. У процесі проведення семінарського заняття організовується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення.

Основними засобами підготовки до семінарського заняття є:

- Опрацювання конспектів лекцій. Вивчення основних категорій і понять.
- Вивчення наукової літератури, підручників, навчально-методичних посібників, монографій, наукових статей, рекомендованих до відповідної теми самостійної роботи.
- Вивчення додаткової літератури, наведеної в методичних рекомендаціях до курсу.
- Опрацювання і аналіз матеріалів періодичної преси з проблем соціальної політики і відповідної теми самостійної роботи.
- Вивчення нормативно-правових актів щодо регулювання соціальних відносин в суспільстві і реалізації соціальної політики держави.
- Активне користування засобами Інтернету, джерелами веб-сайтів відповідних міністерств і відомств з питань регулювання соціальної політики, органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, сайтів провідних аналітичних соціальних центрів і інших соціальних, політичних і економічних інституцій.
- Опрацювання і аналіз офіційної статистичної інформації щодо показників соціального розвитку України і регіонів.

РОЗДІЛ 2.
КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема семінару	Кількість годин
1	Соціальний розвиток суспільства	4
2	Соціальна політика як суспільний феномен та вид практичної діяльності. Основні напрями здійснення соціальної політики	4
3	Людський розвиток як мета політики публічного управління соціальної політики держави.	4
4	Поняття та сутність соціального захисту.	4
5	Соціальне страхування, його форми та види.	4
6	Соціальна допомога, її специфіка та функції.	4
7	Пенсійне забезпечення як складова частина системи соціального захисту.	4
8	Гуманітарна сфера України, її сучасний стан і тенденції розвитку	2
9	Роль та місце гуманітарної політики в публічному управлінні	2
Разом годин		32

РОЗДІЛ 2.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

План семінарського заняття № 1

Тема № 1. Соціальний розвиток суспільства.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- з'ясувати базові знання слухачів щодо сутності та складових соціального розвитку, соціальної сфери, соціальної безпеки;
- з'ясувати головні цілі, передумови та ресурси розвитку суспільства;
- з'ясувати концепції сталого розвитку;
- засвоїти соціальну стратифікацію суспільства. Середній клас: ознаки, критерії;
- засвоїти моделі соціального розвитку країн ЄС.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Основні складові соціального розвитку суспільства.
2. Цілі, передумови та ресурси розвитку.
3. Напрями і форми соціального розвитку.
4. Теорії і концепції соціального розвитку.
5. . Класифікація моделей соціального розвитку.
6. Моделі соціального розвитку.
7. Соціальний капітал: сутність, значення.
8. Характеристика моделей соціального розвитку країн ЄС.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до теми обговорення
2. Обміркуйте та сформулюйте головні причини відставання України від провідних країн світу по основним показникам соціального розвитку
3. Зверніть увагу на головні чинники, які відрізняють моделі соціального розвитку країн ЄС від моделей соціального розвитку України.

Форми контролю знань – обговорення питань; реферат.

Рекомендована література до теми семінару:

Основна

1. Архипова, Є. О., 2015. Електронне урядування як форма організації державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток, № 4. [online]. Доступно: <<http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=855>>.
2. Єлагін, В.П., 2010. Соціальна політика. Теоретико-методологічні та концептуальні підходи: підручник. Харків: Магістр.
3. Социальная политика: Учебник / Под общ.ред. Н.А.Волгина. – М.: Изд. “Экзамен”, 2002. – 736 с.
4. Шевчук П.І. Соціальна політика. – Львів: Світ, 2003. – 400 с.

Допоміжна література

1. Решетніченко А.В., Серьогін С.М. Теорія управління соціальним розвитком: українсько – англійський глосарій. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2005. – 144 с.

2. Скуратівський В., Палій О. Основи соціальної політики: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2002, - 200 с.
3. Лукашевич, М.П. та Туленков, М.В., 2004. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: навч. посіб., 2-е вид., доп. і випр. Київ.: МАУП.
4. Діагностика соціального розвитку регіону : наук. розробка / авт. кол. : З.В.Балабаєва, С.В.Овчаренко, І.Л.Розколотько та ін. - К. : НАДУ, 2010. - 37 с.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

План семінарського заняття № 2

Тема № 2. Соціальна політика як суспільний феномен та вид практичної діяльності. Основні напрями здійснення соціальної політики.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- з'ясувати мету, завдання, умови та принципи здійснення соціальної політики;
- з'ясувати об'єкт і суб'єкт соціальної політики;
- з'ясувати моделі соціальної політики;
- місце держави в системі суб'єктів соціальної політики;
 - виділити основні напрями, принципи і пріоритети здійснення соціальної політики в сучасних умовах.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Мета, завдання, умови та принципи здійснення соціальної політики.
2. Організаційно-правове забезпечення реалізації соціальної політики держави.
3. Напрями і форми соціального розвитку.
4. Перелік основних соціальних прав і свобод людини в міжнародних нормативно-правових документах.
5. Об'єкт і суб'єкт соціальної політики. 6. Моделі соціального розвитку.
7. Держава та її роль в реалізації соціальної політики.
8. Основні напрями, принципи і пріоритети здійснення соціальної політики в сучасних умовах.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до теми обговорення
2. Обміркуйте основні соціальні права і свободу людини в міжнародних нормативно-правових документах.
3. Зверніть увагу на основні напрями, принципи і пріоритети здійснення соціальної політики в сучасних умовах.

Форми контролю знань – обговорення питань, реферат.

Рекомендована література до теми семінару:

Основна

1. Лесечко, М.Д., 2010. Соціальний капітал: теорія і практика: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ.
2. Шевчук, П. І., 2015. *Соціальна політика*. Львів: Світ.
3. Ярошенко, А.О., Семигіна, Т. В. та Сухицька, Н.В., 2018. Історія та теорія соціальної політики України: навч. посібн. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова.

Допоміжна література

1. Барабаш, Г.О., Ярошенко, О.М., Вапнярчук, Н.М. та ін., 2015. *Право соціального забезпечення в Україні: підручник*, 4-ге вид., переробл. і доп. Харків: Право.
2. Бандур, С.І., Заяць, Т.А., Куценко В.І. та ін. 2006. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи. За ред. Данилишина, Б.М., 2-ге вид., допов. і перероб. Черкаси: Брама Україна.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

План семінарського заняття № 3

Тема № 3. Людський розвиток як мета політики публічного управління соціальної політики держави.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- з'ясувати концепцію людського розвитку. Людський капітал. Соціальний капітал;
 - з'ясувати міжнародні та соціальні стандарти людського розвитку;
 - обґрунтувати, що соціальна держава – основа суспільства соціальної справедливості
- з'ясувати моделі соціальної політики;
- визначити соціально-економічні критерії малозабезпеченості;
 - орієнтуватися в організаційно-правовій структурі соціального захисту.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Концепція людського розвитку. Людський капітал. Соціальний капітал.
2. Міжнародні та соціальні стандарти людського розвитку.
3. Діагностика людського розвитку.
4. Соціальна держава – основа суспільства соціальної справедливості.
5. Соціально-економічна трансформація українського суспільства та формування сучасної системи соціального захисту.
6. Соціальний захист: сутність, мета, функції, основні напрями здійснення, моделі.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Опрацюйте і дайте характеристику визначенням: Концепція людського розвитку. Людський капітал. Соціальний капітал.

2. Обміркуйте соціально вразливі категорії населення, що потребують підтримки з боку держави. Дайте поради для вирішення цього питання.

3. Соціальна держава – основа суспільства соціальної справедливості з'ясувати моделі соціальної політики. Яка ваша думка?

Форми контролю знань – обговорення питань, реферат.

Рекомендована література до теми семінару:

Основна

1. *Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект: колективна монографія.* За ред. Лібанової, Е.М. та Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. 2015. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України.

2. *Соціальні аспекти європейської інтеграції : конспект лекцій з НКМД.* 2011. Уклад. Овчар, О.М. Одеса: ОРІДУ НАДУ.

3. Куліш, І. М., 2011. *Державне управління регіональним розвитком України в контексті європейської інтеграції: монографія.* Львів: ЛРІДУ НАДУ.

Допоміжна література

1. *Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. праць Асоціації д-рів наук з держ. упр.,* 2010. Вип. 1. Харків: ДокНаукДержУпр.

2. Скуратівський, В.А., Трощинський, В.П., Лібанова Е.М. та ін. 2009. *Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб.: у 2-х ч., Ч. 1.* Київ: НАДУ.

3. Скуратівський, В.А., Трощинський, В.П., Лібанова Е.М. та ін. 2010. *Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб.: у 2-х ч., Ч. 2.* Київ: НАДУ.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>

2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>

3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

План семінарського заняття № 4

Тема № 4. Поняття та сутність соціального захисту.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- соціальний захист як функція соціальної політики держави;
- дати визначення поняттю «соціальний захист»;
- визначити напрямки й форми соціального захисту: бідність, безробіття;
- визначити соціально-економічні критерії малозабезпеченості;
- виділити особливості соціального захисту протягом життєвого циклу людини.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Соціально вразливі категорії населення, що потребують підтримки з боку держави.
2. Соціально-економічна трансформація українського суспільства та формування сучасної системи соціального захисту.
3. Соціальний захист: сутність, мета, функції, основні напрями здійснення, моделі.
4. Організаційно-правова структура соціального захисту, активна та пасивна спрямованість.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Виділити соціально вразливі категорії населення, що потребують підтримки з боку держави.
2. Обміркуйте визначення: соціальний захист: сутність, мета, функції, основні напрями здійснення, моделі.
3. Виділити соціально-економічні критерії малозабезпеченості.

Форми контролю знань – обговорення питань.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти

Основна

1. . Вольська О. Трансформація механізмів державного управління соціальним розвитком / О. Вольська // Публічне управління. – 2013. - № 1. – С. 30-34. – режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/1/05.pdf>
2. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні. Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН / Уклад. Михайло Корюкалов [Електронний ресурс]. – К., 2014. – 122 с. – Режим доступу : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/11138.pdf>
3. Гендерна політика в системі державного управління : підруч. / [М. М. Білинська, Л. В. Гонюкова, Л. О. Воронько та ін. ; за заг. ред. М. М. Білинської]. – К. ; [Запоріжжя : Друк. світ], 2011. – 132 с.
4. Гонюкова Л.В. Законодавче забезпечення гендерної політики в Україні / Л.В. Гонюкова, В. В. Сичова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр. Херсон. нац. техн. ун-та. – 2014. – Вип. 10. – С. 20–23
5. Макарова, О.В., 2015. *Соціальна політика в Україні: монографія*. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України.

Допоміжна література

1. Денисенко К.В. 2017. Державна політика у сфері соціального захисту: аналіз понятійно-категоріального апарату. *Ефективність державного управління*, Вип. 2 (51): у 2 ч., за заг. ред. чл.-кор. НАН України. Загорського, В.С., та Ліпенцева, А.В. Львів: ЛРІДУ НАДУ. С. 95-101.
2. Барабаш, Г.О., Ярошенко, О.М., Вапнярчук, Н.М. та ін., 2015. *Право соціального забезпечення в Україні: підручник*, 4-те вид., переробл. і доп. Харків: Право.
3. Лукашевич, М.П. та Туленков, М.В., 2004. *Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: навч. посіб.*, 2-е вид., доп. і випр. Київ.: МАУП.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua
4. Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року [Електронний ресурс] : Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2017р. № 273. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF10>. Європейська соціальна хартія (переглянута) // ВВР. – 2007. - № 51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062
5. Забезпечення якості життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу old.niss.gov.ua/book/Bila_kniga

6. Конституція України [Електронний ресурс] : Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44 № 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст.68 , № 586-VII від 19.09.2013, ВВР, 2014, № 11, ст.142, № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143, № 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, ст.532. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

План семінарського заняття № 5

Тема № 5. Соціальне страхування, його форми та види.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- визначення поняття «соціальне страхування»;
- дати визначення понять «ризик» і «соціальний ризик»;
- визначити правову, організаційну і фінансову основу соціального страхування;
- з'ясувати міжнародні норми функціонування системи соціального страхування;
- виділити основні концептуальні підходи щодо реформування системи соціального страхування в Україні.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Соціальне страхування : сутність, функції, моделі.
2. Законодавче та інституціональне забезпечення соціального захисту та безпеки людини в Україні.
3. Сучасна система соціального страхування. Види соціального страхування.
4. Основні напрями здійснення соціального захисту в сучасній Україні.
5. Становлення недержавних форм соціального страхування.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Розкрийте суть понять: «ризик» і «соціальний ризик».
2. Ознайомитись з недержавними формами соціального страхування.
3. Орієнтуватися у видах й формах соціального страхування.

Форми контролю знань – обговорення питань.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти

1. Закон України, 1999. *Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності*, від 23.09.1999, № 1105-XIV (із змінами від 08.07.2010 р., № 2464-VI). Київ: Відомості Верховної Ради України.

Основна

1. Григораш, Г.В., , Григораш, Т.Ф., Олійник, В.Я. та Субачов, І.Т., 2008. *Системи соціального страхування зарубіжних країн: навч. посіб.* Київ: ЦУЛ.
2. Дослідження Світового банку. 2018. *Підвищення рівня адресності програм соціальної допомоги в Україні.* Київ: Світовий банк.

3. Денисенко, К.В., 2017. Нормативно-правове забезпечення державної політики у сфері соціального захисту осіб похилого віку: сучасний стан та напрями удосконалення. *Державне управління та місцеве самоврядування*, Вип. 3(34). Дніпро: ДРІДУ НАДУ. С. 67-72.

Допоміжна література

1. Розпутенко І. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору [Електронний ресурс] / І.Розпутенко, С.Москаленко // Вісник Національної академії державного управління. Соціальна і гуманітарна політика. – Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2013-2-29.pdf> 19.
2. Сичова В. В. Гендерна рівність як чинник забезпечення сталого суспільного розвитку в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Сичова, Л.В. Гонюкова // Державне будівництво : [електрон. наук. фах. видання ХарРІДУ НАДУ при Президентові України]. – 2014. – № 1. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/5/01.pdf>
3. Публічне управління: навч. посібник / А. В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г. О. Комарницька та ін. [за заг. ред. А. В. Стасишина]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.
4. Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / О.М. Руденко, Л.М. Усаченко, Д.В. Вітер, М.В. Канавець. – К. : “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 168с.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій [Текст] : Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. - № 40-41. – Ст. 383.
5. Про державну допомогу сім'ям з дітьми [Текст] : Закон України // ВВР. – 1993. – N 5. – Ст. 21. 21. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям [Текст]: Закон України // ВВР України. – 2000. – N 35. – Ст. 290.
6. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб [Текст] : Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. - № 1. – Ст.1 25.
7. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [Текст] : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – С. 142. 26. 12. Про затвердження Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 341. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/341-2013-%D0%BF>.
8. Про освіту [Текст] : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. - № 38-39. – Ст. 380.
9. Про свободу совісті та релігійні організації [Текст] : Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 25. – Ст. 283.
10. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю [Текст] : Закон України // ВВР. – 2001. – N 42. – Ст. 213
11. Про соціальні послуги [Текст] : Закон України від 19.06.2003 р. № 966 – IV // ВВР. – 2003. – N 45. – Ст. 358. 31. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Текст] : Закон України від 5 лютого 1993 року N 2998-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – N 16. – Ст. 167.

12. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [Текст] : Закон України від 28 лютого 1991 року № 796-ХІІ // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 16. – Ст. 200

План семінарського заняття № 6

Тема № 6. Соціальна допомога, її специфіка та функції.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- визначення поняття «соціальна допомога»;
- дати визначення понять «ризик» і «соціальний ризик»;
- визначити основний принцип надання соціальної допомоги;
- соціальна робота – це...;

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Організаційно-правове й фінансове забезпечення соціальної допомоги.
2. Законодавче та інституціональне забезпечення соціального захисту та безпеки людини в Україні.
3. Різниця між соціальним страхуванням та соціальною допомогою.
4. Адресність – основний принцип надання соціальної допомоги.
5. Стратегія заміни системи пільг на адресну грошову допомогу населенню.
6. Соціальна допомога.
7. Соціальна робота.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Розкрийте суть поняття «соціальна допомога».
2. Ознайомитись з законодавчим та інституціональним забезпеченням соціального захисту та безпеки людини в Україні.
3. Орієнтуватися у видах й формах соціальної допомоги.

Форми контролю знань – обговорення питань.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій [Текст] : Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. - № 40-41. – Ст. 383.
2. Про державну допомогу сім'ям з дітьми [Текст] : Закон України // ВВР. – 1993. – N 5. – Ст. 21.
3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [Текст] : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2005. – N 52. – Ст. 561.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб [Текст] : Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. - № 1. – Ст.1

Основна

1. Григораш, Г.В., Григораш, Т.Ф., Олійник, В.Я. та Субачов, І.Т., 2008. *Системи соціального страхування зарубіжних країн: навч. посіб.* Київ: ЦУЛ.

2. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям [Текст]: Закон України // ВВР України. – 2000. – N 35. – Ст. 290.
3. Основи соціальної роботи : навч. посіб. / Укладачі С.О. Горбунова, В.Г. Бульба, О.В. Кулініч та інш. – Х. : Вид-во „Магістр”, 2008. – 204 с

Допоміжна література

1. .Механізми забезпечення соціальної безпеки на рівні територіальної громади: теорія і практика : монографія / В. Г. Бульба, С. О. Горбунова-Рубан, А. В. Меляков [та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Бульби, А. В. Мелякова. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 418 с.

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>

2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>

3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

План семінарського заняття № 7

Тема № 7. Пенсійне забезпечення як складова частина системи соціального захисту.

Навчальний час: 4 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- визначення ролі і місця пенсійної системи в соціальному захисті населення; поняття «соціальна допомога»;
- провести порівняльний аналіз основних існуючих пенсійних систем дати визначення понять «ризик» і «соціальний ризик»;
- визначити проблеми пенсійного забезпечення на Україні;
- ознайомитись з моделями пенсійних систем;
- ознайомлення з пенсійною реформою в Україні: передумови, сучасний стан та перспективи.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Правове забезпечення реформування пенсійної системи в Україні.
2. Цілі й завдання реформування пенсійної системи.
3. Трирівнева пенсійна система: сутність, перспективи.
4. Передумови реформування пенсійної системи в Україні.
5. Основні типи пенсійних систем.
6. Критерії ефективності пенсійної системи.
7. Проблеми пенсійного забезпечення на Україні.
8. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Проаналізувати моделі пенсійних систем.
2. Визначити сутність солідарної та індивідуальної (накопичувальної) форми пенсійного забезпечення.
3. Ознайомитись з законодавчим забезпеченням пенсійної реформи в Україні.

Форми контролю знань – обговорення питань, реферат.

Рекомендована література до теми семінару:

Законодавчі та нормативні акти

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [Текст] : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – С. 142.
2. Про соціальні послуги [Текст] : Закон України від 19.06.2003 р. № 966 – IV // ВВР. – 2003. – N 45. – Ст. 358.
3. Закон України, 1992. *Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб*, від 09.12.1992, № 2262-ХІІ (із змінами від 23.12.2010 р., № 2856-VI). Київ: Відомості Верховної Ради України.
4. Закон України, 2003. *Про недержавне пенсійне забезпечення*, від 09.07.2003, № 1057- VI (зі змінами від 16.11.2017р., № 2210- VIII). Київ: Відомості Верховної Ради України.
5. Закон України, 2011. *Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи*, від 08.07.2011, № 3668-V (зі змінами від 03.10.2017р. № 2148- VIII). Київ: Відомості Верховної Ради України.

Основна

1. Основи соціальної роботи : навч. посіб. / Укладачі С.О. Горбунова, В.Г. Бульба, О.В. Кулініч та інш. – Х. : Вид-во „Магістр”, 2008. – 204 с.
2. Бандур, С.І., Заяць, Т.А., Куценко В.І. та ін. 2006. *Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи*. За ред. Данилишина, Б.М., 2-ге вид., допов. і перероб. Черкаси: Брама Україна.
3. ЗБарабаш, Г.О., Ярошенко, О.М., Вапнярчук, Н.М. та ін., 2015. *Право соціального забезпечення в Україні: підручник, 4-те вид., переробл. і доп.* Харків: Право.

Допоміжна література

1. Солонина Є. Українська бідність: небезпека і шляхи подолання [Електронний ресурс] / Є. Солонина. – Режим доступу : www.radiosvoboda.org/content/article/2006851.html

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

План семінарського заняття № 8

Тема № 8. Гуманітарна сфера України, її сучасний стан і тенденції розвитку.

Навчальний час: 2 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

– визначення сутності гуманітарного простору. Історичні традиції як духовна основа єдності гуманітарного простору України;

- гуманітарна сфера як ресурс суспільного розвитку;
- визначити стратегічну мету розвитку гуманітарної сфери України;
- проаналізувати позитивні і негативні тенденції розвитку гуманітарної сфери;
- освіта як механізм єдності гуманітарного простору України.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Гуманітарна сфера та її складові.
2. Особливості розвитку гуманітарної сфери в Україні.
3. Гуманітарна сфера та міжнародне право.
4. Гуманітарна сфера як ресурс суспільного розвитку.
5. Передумови і ресурси гуманітарного розвитку.
6. Місце та роль гуманітарного простору держави у формуванні національної самосвідомості.
7. Напрями та механізми формування єдиного гуманітарного простору в Україні.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Що потрібно для формування національної ідентичності українського суспільства.
2. Гуманітарна сфера України та її складові. Особливості розвитку гуманітарної сфери в Україні.
3. Особливості розвитку і функціонування української мови. Освіта як механізм єдності гуманітарного простору України.
4. Обґрунтувати такі визначення: Суспільна свідомість. Духовне виробництво. Духовна культура. Гуманітарна сфера.

Форми контролю знань – обговорення питань.

Рекомендована література до теми семінару:

Основна

1. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципл. [Електронний ресурс] / А.М. Гриненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 309 с. – Режим доступу : <http://ubooks.com.ua/books/000163/inx22.php>

2. Слагін В.П. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : опорн. консп. лекцій. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2008. – 96 с

3. Розпугенко І. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору [Електронний ресурс] / І.Розпугенко, С.Москаленко // Вісник Національної академії державного управління. Соціальна і гуманітарна політика. – Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2013-2-29.pdf>

Допоміжна література

1. Соціогуманітарні виміри державної політики: навч. посіб. / В. П. Трощинський, П. К. Ситнік, В. А. Скуратівський та ін. / за ред. В. П. Трощинського. – К. : Вид-во НАДУ, 2007.

2. Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / О.М. Руденко, Л.М. Усаченко, Д.В. Вітер, М.В. Канавець. – К. : “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 168с.

3. Сучасний соціально-політичний та гуманітарний розвиток регіону: наук. розробка / авт.кол. З.В. Балабаєва (наук.кер.), Б.Ю. Ростіянов, І.Л. Росколотько та ін. – К. : НАДУ, 2008. – 56с

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>

2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

План семінарського заняття № 9

Тема № 9. Роль та місце гуманітарної політики в публічному управлінні.

Навчальний час: 2 год.

Форма проведення: дискусія.

Мета і завдання семінару

- визначення сутності гуманістичного підходу в оцінці суспільних явищ, гуманістичного змісту демократії, гуманітарного розвитку;
- сутність, мета, головні завдання гуманітарної політики;
- визначити суб'єктів гуманітарної політики та їх повноваження;
- проаналізувати основні напрями здійснення гуманітарної політики в Україні;
- аналіз та прогнозування державної гуманітарної політики.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Сутність, мета, головні завдання гуманітарної політики.
2. Сутність поняття «державна гуманітарна політика».
3. Сутність гуманістичного підходу в оцінці суспільних явищ, гуманістичного змісту демократії, гуманітарного розвитку.
4. Суб'єкти гуманітарної політики та їх повноваження.
5. Громадянське суспільство як суб'єкт гуманітарної політики.
6. Основні напрями здійснення гуманітарної політики в Україні.
7. Гуманізм як світоглядна основа діяльності державного службовця, посадової особи місцевого самоврядування.
8. Аналіз та прогнозування державної гуманітарної політики.
9. Планування та моделювання державної гуманітарної політики.

Рекомендації щодо підготовки семінарського заняття:

1. Мати уявлення о сутності, меті, головних завданнях гуманітарної політики.
2. Визначити суб'єктів гуманітарної політики та їх повноваження.
3. Проаналізувати сутність гуманістичного підходу в оцінці суспільних явищ, гуманістичного змісту демократії, гуманітарного розвитку.

Форми контролю знань – обговорення питань.

Рекомендована література до теми семінару:

Основна

1. Управління соціальним та гуманітарним розвитком [Електронний ресурс] : курс лекцій. / Уклад: С.М. Домбровська, В.П. Садковий. – Х. : НУЦЗУ, 2018. – 189 с. – Режим доступу : <https://zenodo.org/record/1246632/files/konspekt.pdf>

2. Розпутенко І. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору [Електронний ресурс] / І.Розпутенко, С.Москаленко // Вісник Національної академії державного управління. Соціальна і гуманітарна політика. – Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2013-2-29.pdf>

3. Сичова В. В. Гендерна рівність як чинник забезпечення сталого суспільного розвитку в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Сичова, Л.В. Гонюкова // Державне будівництво : [електрон. наук. фах. видання ХарРІДУ НАДУ при Президентіві України]. – 2014. – № 1. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/5/01.pdf>

4. Публічне управління: навч. посібник / А. В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г. О. Комарницька та ін. [за заг. ред. А. В. Стасишина]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.

5. Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / О.М. Руденко, Л.М. Усаченко, Д.В. Вітер, М.В. Канавець. – К. : “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 168с.

Управління соціальним та гуманітарним розвитком [Електронний ресурс] : курс лекцій. / Уклад: С.М. Домбровська, В.П. Садковий. – Х. : НУЦЗУ, 2018. – 189 с. – Режим доступу : <https://zenodo.org/record/1246632/files/konspekt.pdf>

6. Шевчук П.І. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / П.І. Шевчук. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 268 с.

Допоміжна література

1. Соціогуманітарні виміри державної політики: навч. посіб. / В. П. Трощинський, П. К. Ситнік, В. А. Скуратівський та ін. / за ред. В. П. Трощинського. – К. : Вид-во НАДУ, 2007.

2. Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / О.М. Руденко, Л.М. Усаченко, Д.В. Вітер, М.В. Канавець. – К. : “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 168с.

3. Сучасний соціально-політичний та гуманітарний розвиток регіону: наук. розробка / авт.кол. З.В. Балабаєва (наук.кер.), Б.Ю. Ростіянов, І.Л. Росколотько та ін. – К. : НАДУ, 2008. – 56с

Інтернет-ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>

2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>

3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua

Теми рефератів

1. Соціальна сфера: сутність, основні складові, призначення.
2. Міжнародні та національні стандарти соціального розвитку: система показників.
3. Гуманітарна сфера: сутність, основні складові, призначення, показники гуманітарного розвитку.

4. Забезпечення соціальної безпеки на регіональному рівні.

5. Соціальна стратифікація українського суспільства.

6. Середній клас в Україні: особливості формування, критерії визначення.

7. Соціальний капітал в Україні: сутність, індикатори, значення.

8. Проблеми духовного розвитку в Україні.

9. Сутність гуманістичного підходу в оцінці суспільних явищ, гуманістичного змісту демократії, гуманітарного розвитку

10. Людина як основний ресурс і найвища цінність суспільного розвитку. Людина в інформаційному суспільстві.
11. Гуманізм як світоглядна основа діяльності державного службовця, посадової особи місцевого самоврядування.
12. Особливості гуманітарного розвитку незалежної України
13. Системний підхід до дослідження суспільних явищ.
14. Основні пріоритети гуманітарного розвитку.
15. Соціальні інститути управління соціально-гуманітарним розвитком.
16. Людина як основний ресурс і найвища цінність суспільного розвитку.
17. Гуманізм як світоглядна основа діяльності державного службовця, посадової особи місцевого самоврядування.
18. Типи управління для соціальних систем у неврівноваженому стані.
19. Актуальні проблеми управління сучасним соціально-гуманітарним розвитком.
20. Соціальні пріоритети державного управління суспільним розвитком на сучасному етапі.
21. Трансформація функцій держави. Соціальні функції держави в умовах управління змінами.
22. Особливості державного управління соціально-гуманітарним розвитком.
23. Гуманізм як світоглядна основа діяльності державного службовця / посадової особи місцевого самоврядування.
24. Суб'єкти та об'єкти соціальної політики. Держава та її роль в реалізації соціальної політики.
25. Соціальна політика як інструмент реалізації соціального і гуманітарного розвитку: європейський досвід і українські реалії
26. Механізми реалізації соціальної політики.
27. Моделі соціальної політики. Соціальна держава.
28. Основні проблеми соціальної політики України на сучасному етапі.
29. Місце і роль гуманітарної політики в державному управлінні.
30. Напрями та механізми реалізації гуманітарної політики.
31. Соціально-гуманітарна сфера Харківської області.
32. Організаційний механізм державного управління соціальним розвитком (соціальні інститути управління соціальним розвитком).
33. Організаційна структура соціальної сфери м. Харкова.
34. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках. Особливості української бідності.
35. Бідність: основні причини поширення, критерії визначення та стратегії подолання.
36. Особливості соціального діалогу як складової державного управління соціально-трудовами відносинами в умовах постіндустріального суспільства.
37. Модель з високим рівнем централізації договірного процесу (в Бельгії, Данії, Нідерландів, Норвегії, Фінляндії, Швеції).
38. Центральноевропейська модель урегулювання соціально-трудових конфліктів у країнах.
39. Модель урегулювання соціально-трудових конфліктів на мікроекономічному рівні (індивідуальні трудові контракти) (у Франції, Іспанії, Португалії, Греції, США і Японії).
40. Управління якістю освіти: досвід для України.
41. Гендерна політика Євросоюзу: принципи, напрямки, досягнення.
42. Гендерна асиметрія в державному управлінні / соціальній сфері в Україні / Харківській області : причини, перспективи, напрямки подолання.

43. Гендерна освіта, культура та гендерні компетентності державних службовців: особливості, основні напрямки.
44. Насильство в сім'ї : гендерний вимір
45. Державна сімейна політика в Україні: сутність, напрями, проблеми.
46. Концептуальні засади й пріоритетні напрями соціального захисту прав сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні
47. Основні напрями соціального захисту осіб з фізичними обмеженнями в Україні (Харківський досвід).
48. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, напрями, пріоритети.
49. Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
50. Мовна політика в Україні: проблеми, напрями реалізації.
51. Формування національно-культурної ідентичності та регіональні відмінності в Україні.
52. Напрями вдосконалення державної політики щодо церкви і релігії.

РОЗДІЛ 3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вимоги щодо активності роботи студентів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти.

Опитування. На семінарських заняттях проводиться пілотне опитування, що являє собою опитування всіх присутніх студентів групи, або вибіркоче опитування частини студентів групи. Запитання з теми (кількох тем), яка готувалася на семінарське заняття, передбачають чітку коротку відповідь (наприклад, дати визначення гуманітарної політики; охарактеризувати моделі соціальної політики; перелічити основні закони, що забезпечують здійснення соціального захисту). При опитуванні теми семінарського заняття кожен студент має право відповісти лише один раз. Студент, що дає правильну відповідь, аргументовано подає матеріал за тему отримує 1 бал.

Доповідь. За одним із питань для обговорення студент може підготувати доповідь, відповідь на яку не перевищуватиме 3 хвилин (3 бали).

Письмовий контроль. Оперативний письмовий контроль (тести) проводиться протягом 10-15 хвилин на початку або наприкінці семінару. Кількість питань (тестів) в одному блоці визначає викладач. Оцінюється письмова відповідь з теми в 1 бал.

Реферат. На семінарському занятті студент може захистити реферат (5 балів). За кожен складову (актуальність, зміст, висновок, список літератури, захист) по 1 балу.